

БОЛОВСРОЛЫН ТУХАЙ ХУУЛИЙН НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛЭХ АЖЛЫН ТАЙЛАН

НЭГ.ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ

Энэхүү үнэлгээний ажлын гол зорилго нь Боловсролын тухай хуулийн нэмэлт, өөрчлөлт оруулах хуулийн төслийн зүйл, заалтад тодорхой шалгуур үзүүлэлтийн дагуу дүн шинжилгээ хийх, үр нөлөөг тооцож, давхардал, хийдэл, зөрчлийг арилгах, хуулийн зүйл, заалтыг ойлгомжтой, хэрэгжих боломжтой байдлаар боловсруулах, улмаар хуулийн төслийн чанарыг сайжруулахад оршино.

Боловсролын тухай хуулийн нэмэлт өөрчлөлт оруулах хуулийн төслийг Боловсролын тухай хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх явцад тулгамдаж байгаа бэрхшээлийг шийдвэрлэх, орхигдуулсан зарим зохицуулалтыг бий болгох зэргээр өөрчлөн сайжруулах зорилгоор нийт 1 заалтыг хүчингүйд тооцож 1 заалтыг нэмэлтээр боловсруулсан.

Боловсролын тухай хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх ажиллагааг Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 3 дугаар хавсралтаар батлагдсан “Хуулийн төслийн үр нөлөө тооцох аргачлал” /цаашид “аргачлал” гэх/-д заасны дагуу дараах үе шаттайгаар хийлээ.

1. Шалгуур үзүүлэлтийг сонгох
2. Хуулийн төслөөс үр нөлөө тооцох хэсгээ тогтоох
3. Урьдчилан сонгосон шалгуур үзүүлэлтэд тохирох шалгах хэрэгслийн дагуу үр нөлөөг тооцох
4. Үр дүнг үнэлэх, зөвлөмж өгөх.

ХОЁР.ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТИЙГ СОНГОСОН БАЙДАЛ, ҮНДЭСЛЭЛ

Тус үнэлгээний ажлыг хийж гүйцэтгэхдээ хуулийн төслийн зорилго, хамрах хүрээ, зохицуулах асуудалтай уялдуулан, аргачлалд дурдсан 6 шалгуур үзүүлэлтээс 4 шалгуур үзүүлэлтийг сонголоо. Үүнд:

1. Зорилгод хүрэх байдал
2. Ойлгомжтой байдал
3. Практикт хэрэгжих боломж
4. Харилцан уялдаа зэрэг болно.

“Зорилгод хүрэх байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийн зорилго нь үзэл баримтлалд тусгасан хуулийн төслийг боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлагад нийцэж буй байдал, хуулийн төсөлд тусгагдсан зохицуулалтууд нь хуулийн төслийн зорилгод хүрэх боломжтой эсэхийг үнэллээ.

Энэхүү үнэлгээг хийхдээ хуулийн төслийн үзэл баримтлалтай танилцаж, хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлага, хуулийн төслийн

зорилго болон зорилгод хүрэхэд чиглэгдсэн, мөн түүнийг тодорхой илэрхийлж чадахуйц арга хэмжээ, зохицуулалтыг сонгож авсан болно.

“Практикт хэрэгжих боломж” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийн зохицуулалтыг дагаж мөрдөх буюу хэрэгжүүлэх боломж байгаа эсэхийг, мөн хэрэгжүүлэх субъект, байгууллага нь хэн байх вэ гэдгийг тогтооход туршилтын ажиллагааг явуулах цаг хугацааны боломж хомс байсан боловч хэлэлцүүлэг, судалгааны ажлуудаас гаргасан санал, зөвлөмжийг ашиглах замаар үнэлэх боломжтой гэж үзэн сонголоо.

“Хүлээн зөвшөөрөгдөх байдал” Хуулийн төсөл эцэслэн боловсруулагдаж холбогдох этгээдүүдээс санал авах үед аргачлалд заасны дагуу уг шалгуур үзүүлэлтэд тохирох шалгах хэрэгслийн дагуу хуулийн төслийн холбогдох заалтуудыг үзэх боломжтой байх тул энэхүү шалгуур үзүүлэлтийг сонгоогүй болно.

“Ойлгомжтой байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийг хуулийн төсөл нь түүнийг хэрэглэх, хэрэгжүүлэх этгээдүүдэд ойлгомжтой, логик дараалалтай томъёологдсон эсэхийг шалгах үүднээс хуулийн төсөл нь Хууль тогтоомжийн тухай хууль, Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлалд заасан шаардлагыг хангасан эсэхийг хянах байдлаар үнэлгээг хийхээр сонголоо.

“Зардал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийн зардлыг “Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоог хийх аргачлал”-ын дагуу тусад нь тооцохоор шийдвэрлэсэн тул энэхүү шалгуур үзүүлэлтийг сонгох шаардлагагүй гэж үзэв.

“Харилцан уялдаа” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийг бүхэлд нь Үндсэн хууль холбогдох бусад хуульд нийцсэн эсэхийг аргачлалд заасан асуултад хариулах байдлаар үнэлгээг хийхээр тооцов.

ГУРАВ.ХУУЛИЙН ТӨСЛӨӨС ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛЭХ ХЭСГИЙГ ТОГТООСОН БАЙДАЛ

Энэхүү хэсэгт Боловсролын тухай хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн хуулийн төслөөс үр нөлөөг нь үнэлэх хэсгээ тогтоож, шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд холбогдох зүйл, заалтыг сонгов. Эдгээр зүйл, заалтыг сонгохдоо хууль зүйн хувьд шууд үр дагавар үүсгэж байгаа голлох ач холбогдолтой, мөн анхаарах шаардлагатай заалтуудыг сонгож авсан. Өөрөөр хэлбэл, тус хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэхдээ товч бөгөөд оновчтой байх үүднээс хуулийн төслөөс шинэлэг зохицуулалт бий болгож буй, агуулгын хувьд чухал ач холбогдолтой, мөн асуудалтай, анхаарах шаардлагатай заалтуудыг сонгож, тухайн сонгосон зүйл, заалтын үр нөлөөг судаллаа. Ингээд сонгосон шалгуур үзүүлэлтийн дагуу хуулийн

төслөөс үр нөлөөг нь тооцохоор сонгосон хэсгээ шалгуур үзүүлэлт тус бүрээр авч үзэв.

3.1. “Зорилгод хүрэх байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгасан хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, хэрэгцээ шаардлагад хуулийн төслийн зорилт, зохицуулалтууд нь нийцэж байгаа эсэхэд дүн шинжилгээ хийх үүднээс хуулийн төслийн үзэл баримтлалтай танилцаж, үзэл баримтлал болон хуулийн төслийн зорилт, түүнийг хангахад чиглэсэн зохицуулалтуудыг харьцуулах байдлаар дүн шинжилгээ хийлээ. Хуулийн төслийн үзэл баримтлалд дурдсанаар:

№	Хуулийн төслийн хэрэгцээ шаардлага /хуулийн төслийн үзэл баримтлалаас/	Хуулийн төслийн зүйл, заалт
1	<p>Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 1 дүгээр зүйлийн 2."Ардчилсан ёс, шударга ёс, эрх чөлөө, тэгш байдал, үндэсний эв нэгдлийг хангах, хууль дээдлэх нь төрийн үйл ажиллагааны үндсэн зарчим мөн", Арван зургадугаар зүйлийн 4-т "ажил мэргэжлээ чөлөөтэй сонгох, хөдөлмөрийн аятай нөхцөлөөр хангуулах, цалин хөлс авах, амрах, хувийн аж ахуй эрхлэх эрхтэй. Хэнийг ч хууль бусаар албадан хөдөлмөрлүүлж болохгүй". Мөн Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Дөчин зургадугаар зүйлийн 3-т "Төрийн албан хаагчийн ажиллах нөхцөл, баталгааг хуулиар тогтооно" гэж заасан байна.</p>	<p>28¹ дүгээр зүйлийн 28¹.1.7 "орон нутгийн өмчийн ерөнхий боловсролын сургууль, цэцэрлэгийн захирал, эрхлэгчийг сонгон шалгаруулах ажлыг зохион байгуулж, шалгаруулалтыг дүнг үндэслэн томилох, тэдгээрийг үр дүнгийн гэрээний хэрэгжилтийг үндэслэн чөлөөлөх" нэмэлт өөрчлөлтөөр оруулна.</p>
2	<p>Үүний дагуу сум, дүүргийн ерөнхий боловсролын сургуулийн захирал, цэцэрлэгийн эрхлэгчийн сонгон шалгаруулалт, томилогдох чөлөөлөгдөх нь Монгол Улсын Үндсэн хуульд заасан дээдлэх зарчим, Төрийн албаны тухай хуульд заасан зарчимтай уялдан холбогдох хуулиар зохицуулагдах ёстой.</p> <p>Ерөнхий боловсролын сургуулийн захирал, хүүхдийн цэцэрлэгийн эрхлэгч нь мөн хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.1.2.боловсрол, шинжлэх ухаан, эрүүл мэнд, соёл, урлаг, спорт зэрэг төсвөөс санхүүждэг төрийн үйлчилгээний байгууллагын дарга, захирал, эрхлэгч, бусад удирдах, гүйцэтгэх, туслах албан тушаал хэмээн тусгасан байна. Энэ нь Төрийн албаны тухай хуулийн нийтлэг зарчим зохицуулалтыг төрийн захиргааны болон үйлчилгээний</p>	<p>Боловсролын тухай хуулийн "Сум дүүргийн Засаг даргын бүрэн эрх" гэсэн 31 дүгээр зүйлийн 31.1.12.аймаг, нийслэлийн боловсролын газрын сонгон шалгаруулалтын дүнг үндэслэн ерөнхий боловсролын сургуулийн захирал, цэцэрлэгийн эрхлэгчийг томилох, тэдгээрийг үр дүнгийн гэрээний хэрэгжилт болон аймаг, нийслэлийн боловсролын газрын саналыг үндэслэн чөлөөлөх" гэх заалтыг хүчингүй болгохоор тус тус тусгана.</p>

<p>албан тушаал эрхэлдэг төрийн албан хаагчид үйлчлэх агуулгатай.</p> <p>Энэхүү хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.2-т “Мэргэшсэн, тогтвортой байх”, 7.1.3-т “улс төрийн албан хаагчаас бусад төрийн албан хаагч улс төрийн нам, эвслийн үйл ажиллагаанаас ангид байх” зарчмуудыг төрийн албан хаагчийг томилох, чөлөөлөхдөө баримтлах ёстой. Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор баталсан “Алсын хараа -2050” Монгол улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичгийн 1 дүгээр хавсралтын Зорилт 2.1. I үе шатны 3-т заасан “Суралцагчийн хөгжлийн хэрэгцээ, шаардлагыг хангасан, бүтээлч, чадварлаг багш, хүний нөөцөөр хангана”, Зорилт 5.4 I үе шатны 1-т “Чадахуйн зарчимд суурилсан, мэргэшсэн төрийн алба төлөвшсөн байна”, 2-т “Сонгуулийн үр дүнгээс үл хамааран төрийн албан хаагч тогтвортой ажиллах нөхцөл бүрдэж, төрийн албаны шатлан дэвшүүлэх тогтолцоо боловсронгуй болсон байна” тусгасан. Үүний дагуу Улсын Их хурлаас үүнтэй уялдуулан 2021-2030 онд энэхүү хөгжлийн бодлогын хүрээд хууль батлан гаргах, шинэчлэн найруулах, нэмэлт өөрчлөлт оруулах зайлшгүй шаардлага бий болж байна.</p>	
---	--

3.2. “Ойлгомжтой байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төсөл нь боловсруулалтын хувьд Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн Дөрөвдүгээр бүлэгт болон Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлалд заасан шаардлагыг хангасан эсэхийг, түүнчлэн хэрэглэх, хэрэгжүүлэх этгээдүүд хуулийг ойлгож хэрэглэх, хэрэгжүүлэх боломжтой байдлаар боловсруулагдсан эсэхийг шалгахын тулд хуулийн төслийг бүхэлд нь сонгон авлаа. Хуулийн төсөл 1 заалтыг хүчингүйд тооцох /31 дүгээр зүйлийн 31.1.12/, 1 заалт нэмэх /28¹ зүйлийн 28¹.1.7/

3.3. “Практикт хэрэгжих боломж” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслөөр шинээр бий болгож байгаа чиг үүрэг, эрх хэмжээ, бүрэн эрхийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой дараахь зохицуулалтыг сонгон үзлээ.

28¹ дүгээр зүйлийн 28¹.1.7 “орон нутгийн өмчийн ерөнхий боловсролын сургууль, цэцэрлэгийн захирал, эрхлэгчийг сонгон шалгаруулах ажлыг зохион байгуулж, шалгаруулалтыг дүнг үндэслэн томилох, тэдгээрийг үр дүнгийн гэрээний хэрэгжилтийг үндэслэн чөлөөлөх” нэмэлт өөрчлөлтөөр оруулна.

3.4. “Харилцан уялдаа” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийг аргачлалд тусгасан хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх стандарт асуултуудад хариулах замаар уялдаа холбоог тогтоохын тулд хуулийн төслийг бүхэлд нь авч үзэхээр тооцлоо.

ДӨРӨВ.УРЬДЧИЛАН СОНГОСОН ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТЭД ТОХИРОХ ШАЛГАХ ХЭРЭГСЛИЙН ДАГУУ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛСЭН БАЙДАЛ

Өмнөх үе шатуудад хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх шалгуур үзүүлэлтийг сонгож, үр нөлөөг үнэлэх хэсгээ тогтоосон тул тэдгээрт тохирох шалгах хэрэгслийг дараахь байдлаар харуулав.

№	Шалгуур үзүүлэлт	Үр нөлөөг үнэлэх хэсэг	Тохирох шалгах хэрэгсэл
1	Зорилгод хүрэх байдал	Хуулийн төсөл бүхэлдээ	Зорилгод дүн шинжилгээ хийх.
2	Практикт хэрэгжих боломж	Хуулийн төсөл бүхэлдээ	Практикт тухайн төрлийн харилцаанд гарч болох хүндрэлийг судлах.
3	Ойлгомжтой байдал	Хуулийн төсөл бүхэлдээ	Ойлгомжтой байдлыг судлах, ингэхдээ хууль тогтоомжийн тухай хууль болон аргачлалд заасан асуулгаар хуулийн төслийг шалгах.
4	Харилцан уялдаа	Хуулийн төсөл бүхэлдээ	Хуулийн төслийн уялдаа холбоог хууль болон аргачлалд заасан асуулгуудаар шалгах.

4.1. “Зорилгод хүрэх байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээ:

28¹ дүгээр зүйлийн 28¹.1.7 орон нутгийн өмчийн ерөнхий боловсролын сургууль, цэцэрлэгийн захирал, эрхлэгчийг сонгон шалгаруулах ажлыг зохион байгуулж, шалгаруулалтыг дүнг үндэслэн томилох, тэдгээрийг үр дүнгийн гэрээний хэрэгжилтийг үндэслэн чөлөөлөх” нэмэлт өөрчлөлтөөр оруулна.

31 дүгээр зүйлийн 31.1.12. аймаг, нийслэлийн боловсролын газрын сонгон шалгаруулалтын дүнг үндэслэн ерөнхий боловсролын сургуулийн захирал, цэцэрлэгийн эрхлэгчийг томилох, тэдгээрийг үр дүнгийн гэрээний хэрэгжилт болон аймаг, нийслэлийн боловсролын газрын саналыг үндэслэн чөлөөлөх” гэх заалтыг хүчингүй болгохоор тус тус тусгана.

Хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл шаардлага нь Орон нутгийн ерөнхий боловсролын сургуулийн захирал, цэцэрлэгийн эрхлэгчийг хөндлөнгийн нөлөөлөлгүй томилох чөлөөлөх эрх зүйн зохицуулалтыг бий болгох хууль хоорондын зөрчилдөөнийг арилгах зорилгын хүрээнд дараах зорилтуудыг дэвшүүлсэн. Үүнд:

1. Боловсролын салбарын эрх зүйн зохицуулалтыг нийгмийн хэрэгцээ, шаардлага болон нийгмийн харилцаанд үүсч болох улс төрийн ашиг сонирхолын зөрчил урьдчилан сэргийлэх, боловсролын асуудал эрхэлсэн байгууллага чадавхжих, бие даан үйл ажиллагаа явуулах эрх зүйн орчин бэхжүүлнэ.

2. Боловсролын тухай хуулийн зохицуулалтыг Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хуулийн агуулга, зарчимд нийцүүлэн уялдуулах.

Хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа Боловсролын тухай хуулийн 31 дүгээр зүйлийн 31.1.2–т зааснаар ерөнхий боловсролын сургуулийн захирал, эрхлэгчийг томилох, чөлөөлж байсныг хүчингүй болгож хуулийн төслийн 28¹ зүйлийн 28¹.1.7-т орон нутгийн өмчийн ерөнхий боловсролын сургууль, цэцэрлэгийн захирал, эрхлэгчийг сонгон шалгаруулах ажлыг зохион байгуулж, шалгаруулалтыг дүнг үндэслэн томилох, тэдгээрийг үр дүнгийн гэрээний хэрэгжилтийг үндэслэн чөлөөлөх болгон өөрчилсөнөөр хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл зорилгод нийцсэн байна. Гэхдээ практикт хэрэгжих боломжтой эсэхийг дараагийн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд дахин авч үзэх болно.

4.2. “Практикт хэрэгжих боломж” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээ:

28¹ дүгээр зүйлийн 28¹.1.7 “орон нутгийн өмчийн ерөнхий боловсролын сургууль, цэцэрлэгийн захирал, эрхлэгчийг сонгон шалгаруулах ажлыг зохион байгуулж, шалгаруулалтыг дүнг үндэслэн томилох, тэдгээрийг үр дүнгийн гэрээний хэрэгжилтийг үндэслэн чөлөөлөх” нэмэлт өөрчлөлтөөр оруулна.

Одоо үйлчилж байгаа хуулийн зохицуулалтаар Аймаг нийслэлийн боловсролын газар нь орон нутгийн өмчийн ерөнхий боловсролын сургууль, цэцэрлэгийн захирал, эрхлэгчийг сонгох шалгаруулалтыг зохион байгуулж байгаа болон үр дүнгийн гэрээний үнлэлтийг хийж Засаг даргад санал оруулж байгаа учир практикт хэрэгжих бүрэн боломжтой.

Мөн энэ талаар орон нутгийн ерөнхий боловсролын захирал, цэцэрлэгийн эрхлэгч нарийн зөвөлгөөн дээр хэрэгжих бүрэн боломжтой гэх саналууд гарсан тул хэрэгжих боломжтой гэж үнэлж байна.

4.3. “Ойлгомжтой байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээ:

Энэхүү шалгах хэрэгслийн дагуу хуулийн төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлд заасан хууль тогтоомжийн төслийн эх бичвэрийн агуулгад тавих нийтлэг шаардлага, 30 дугаар зүйлд заасан хуулийн төслийн хэл зүй, найруулгад тавих нийтлэг шаардлагад нийцүүлэн боловсруулсан эсэхийг шалгасан бөгөөд үүнд хуулийн төслийн зохицуулалт нь тухайн хуулийн төсөл болон бусад хуулийн зохицуулалттай нийцэж байгаа, давхардаж байгаа эсэхийг “харилцан уялдаа холбоо” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд шалгасан болно.

4.4. "Харилцан уялдаа" гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд

№	Асуулт	Хариулт буюу дүн шинжилгээ
1	Хуулийн төслийн зохицуулалт тухайн хуулийн зорилттой нийцэж байгаа эсэх	Нийцэж байна.
2	Хуулийн төслийн 2 дугаар зүйлд заасан "Хууль тогтоомж" гэсэн хэсэгт заасан хуулиудын нэр тухайн харилцаанд хамаарах хууль мөн эсэх	Хуулийн төслийн 2.1-д заасан Монгол Улсын Үндсэн хууль, Боловсролын тухай хууль, Төрийн албаны тухай хуулиуд нь Боловсролын тухай хуулиар зохицуулах харилцаанд хамаарах хуулиуд байна.
3	Хуулийн төсөлд тодорхойлсон нэр томъёо тухайн хуулийн төслийн болон бусад хуулийн нэр томъёотой нийцэж байгаа эсэх	Нийцэж байна.
4	Хуулийн төслийн зүйл, заалт төслийн бусад заалттай нийцэж байгаа эсэх	28 ¹ .1.7 заасан нэмэлт өөрчлөлт нь тус хуулийн 32.1.12 заалтыг хүчингүй болсоноор хэм хэмжээ хоорондын зөрчилдөөн арилах ба давхардсан зохицуулалтгүй болно.
5	Хуулийн төслийн зүйл, заалт бусад хуулийн заалттай нийцсэн эсэх	Нийцэж байна
6	Хуулийн төслийн зүйл, заалт тухайн хуулийн төслийн болон бусад хуулийн заалттай давхардсан эсэх	Давхардсан зохицуулалт байхгүй
7	Хуулийн төслийг хэрэгжүүлэх этгээдийг тодорхой тусгасан эсэх	Хуулийн төсөлд уг хуулийн төслийг хэрэгжүүлэх этгээдийг тодорхой тусгасан.
8	Хуулийн төсөлд шаардлагатай зохицуулалтыг орхигдуулсан эсэх	Орхигдуулсан зохицуулалт байхгүй
9	Хуулийн төсөлд төрийн байгууллагын гүйцэтгэх чиг үүргийг давхардуулан тусгасан эсэх	Хуулийн төслөөр төрийн байгууллагын гүйцэтгэх чиг үүргийг давхардуулан тусгасан зохицуулалт байхгүй.
10	Төрийн байгууллагын чиг үүргийг төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн холбоодоор гүйцэтгүүлэх боломжтой эсэх	Хуулийн төсөлд төрийн байгууллагын чиг үүргийг төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн холбоодоор гүйцэтгүүлэх зохицуулалт байхгүй.
11	Татварын хуулиас бусад хуулийн төсөлд албан татвар, төлбөр, хураамж тогтоосон эсэх	Тухайн хуулийн төсөлд болон дагалдах хуулийн төслүүдээр татвар хураамж тогтоогоогүй.

12	Тухайн хуулийн төсөлд тусгасан тусгай зөвшөөрөлтэй холбоотой зохицуулалтыг Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуульд тусгасан эсэх	Хуулийн төсөлд аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрөлтэй холбоотой зохицуулалт тусгагдаагүй.
13	Монгол Улсын Үндсэн хууль болон Монгол Улсын олон улсын гэрээнд заасан хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт тусгасан эсэх	Хүнийг эрхийг хязгаарласан зохицуулалт тусгагдаагүй
14	Хуулийн төслийн зүйл, заалт жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангасан эсэх	Хуулийн төсөл нь жендэрийн эрх тэгш байдлын асуудлыг хөндөөгүй.
15	Хуулийн төсөлд шударга бус өрсөлдөөнийг бий болгоход чиглэсэн заалт тусгагдсан эсэх	Хуулийн төсөлд шударга бус өрсөлдөөнийг бий болгоход чиглэсэн заалт тусгагдаагүй.
16	Хуулийн төсөлд авлига, хүнд суртлыг бий болгоход чиглэсэн заалт тусгагдсан эсэх	Хуулийн төсөлд авлига, хүнд суртлыг бий болгоход чиглэсэн заалт тусгагдаагүй.
17	Хуулийн төсөлд тусгасан хориглосон хэм хэмжээг зөрчсөн этгээдэд хүлээлгэх хариуцлагын талаар тодорхой тусгасан эсэх	Хуулийн төсөлд хууль зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлагын талаар тусгасан.

ТАВ.ҮР ДҮНГ ҮНЭЛЖ, ЗӨВЛӨМЖ ӨГСӨН БАЙДАЛ

Энэхүү үнэлгээний ажлын явцад хуулийн төслийн харилцан уялдаа, хуулийн төслийн давхардал, хийдэл, зөрчлийг арилгах, хуулийн төслийг батлан хэрэгжүүлснээр үүсэж болзошгүй, урьдчилан тооцоогүй үр дагаврыг тодорхойлох зорилгын хүрээнд хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа хууль тогтоомж, уг асуудлын хүрээнд хийгдсэн судалгааг ашиглан дүн шинжилгээ хийх замаар хийж гүйцэтгэлээ.

Энэхүү хуулийн төсөлд Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлалын дагуу холбогдох судалгаа хийгдсэн тул энэхүү судалгааны дүгнэлт, зөвлөмжид үндэслэн хуулийн төслийн үзэл баримтлалыг дахин тодорхойлж, түүнд нийцүүлэн хуулийн төслийг боловсруулах нь зүйтэй гэж үзэж байна.

-----oOo-----

БОЛОВСРОЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ТӨСЛИЙН ХЭРЭГЦЭЭ, ШААРДЛАГЫГ УРЬДЧИЛАН ТАНДСАН ТУХАЙ ТАЙЛАН

Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар баталсан “Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлал”-ын дагуу Боловсролын тухай хуульд тандан судалгаа хийв.

Боловсролын тухай хуулиар зохицуулах харилцаа нь Хууль тогтоомжийн¹ хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах /цаашид “урьдчилан тандан судлах” гэх/ аргачлалын 1.3-т заасан хүрээнд хамаарахгүй тул урьдчилан тандан судлах ажиллагааг тус Аргачлалын 2.1-т заасан үе шатны дагуу хийж гүйцэтгэлээ.

Гарчиг

НЭГ. Асуудалд дүн шинжилгээ хийх

1.1. Асуудлын хамрах хүрээ

Боловсрол тухай хуулийг боловсронгуй болгох бусад хууль тогтоомжид нийцүүлэн одоогийн хэрэгжиж буй хуулиа сайжруулах талаар судалгааг Үндэсний эрх зүйн баримт бичгүүдэд судалгаа шинжилгээг хийсэн.

Мөн Боловсролын тухай хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн төсөл боловсруулахтай холбогдуулан орон нутгийн багш нарын дунд хэлэлцүүлэг зохион байгуулж санал авч сургуулийн захирал, цэцэрлэгчийн эрхлэгч нараас гаргасан санал, хүсэлт зэргийг судалж энэхүү судалгааг хийсэн болно.

Эрх зүйн зохицуулалтын талаар:

Боловсролын тухай хуульд 2018 оны 06 дугаар сарын 21 өдрийн нэмэлт өөрчлөлтөөр **1 дүгээр зүйл.Боловсролын тухай хуулийн 31 дүгээр зүйлд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг, заалт нэмсүгэй:**

1/31 дүгээр зүйлийн 31.1.12 дахь заалт:

“31.1.12.аймаг, нийслэлийн боловсролын газрын сонгон шалгаруулалтын дүнг үндэслэн ерөнхий боловсролын сургуулийн захирал, цэцэрлэгийн эрхлэгчийг томилох, тэдгээрийг үр дүнгийн гэрээний хэрэгжилт болон аймаг, нийслэлийн боловсролын газрын саналыг үндэслэн чөлөөлөх;”

2/31 дүгээр зүйлийн 31.2 дахь хэсэг:

“31.2.Дүүргийн Засаг дарга тухайн дүүргийн боловсролын хэлтсийн даргыг нийслэл дэх Төрийн албаны салбар зөвлөлийн сонгон шалгаруулалтын дүнг үндэслэн нийслэлийн боловсролын газрын даргатай зөвшилцөн томилж, чөлөөлнө” гэх нэмэлт өөрчлөлт оруулж баталж мөрдүүлсэн нь өнөөдрийг хүртэл хүчин төгөлдөр үйлчилж байна.

---

¹Монгол улсын Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын нэгдүгээр хавсралт.

Дээрх зохицуулалт нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Нэгдүгээр зүйлд заасан төрийн үйл ажиллагааны үндсэн зарчим болох хууль дээдлэх зарчим болон Төрийн албаны тухай хуульд заасан зарчмуудтай нийцэхгүй байна.

Тухайлбал тус хуулийн нэмэлт өөрчлөлт нь сум, дүүргийн засаг даргад төрийн захиргааны шууд харьяалалд хамаарах ерөнхий боловсролын сургуулийн захирал, цэцэрлэгийн эрхлэгч болох удирдах албан тушаалтныг шууд томилох, чөлөөлөх эрх олгохоор зохицуулсан байна.

Төрийн албаны тухай 7 дугаар зүйлийн 7.1.2-т “Мэргэшсэн, тогтвортой байх”, 7.1.3-т “улс төрийн албан хаагчаас бусад төрийн албан хаагч улс төрийн нам, эвслийн үйл ажиллагаанаас ангид байх” зарчмуудыг төрийн албан хаагчийг томилох, чөлөөлөхдөө баримтлах ёстой.

Гэтэл ерөнхий боловсролын сургуулийн захирал, цэцэрлэгийн эрхлэгчийг Аймаг, нийслэлийн боловсролын газрын сонгон шалгаруулалтыг үндэслэн томилох, тэдгээрийг үр дүнгийн гэрээний хэрэгжилт болон аймаг, нийслэлийн боловсролын газрын саналыг үндэслэн чөлөөлөх заалт нь Төрийн албаны тухай хуулийн зарчимтай зөрчилдөж байна.

Ерөнхий боловсролын сургуулийн захирал, цэцэрлэгийн эрхлэгчийн эрх зүйн байдлыг Төрийн тухай хуулийн дүгээр зүйлийн 4.3.Үйлчилгээний албан тушаал эрхэлдэг төрийн албан хаагчийн эрх зүйн байдлыг Хөдөлмөрийн тухай хууль, энэ хууль болон хууль тогтоомжийн бусад актаар тогтооно гэж заасан.

Иймд төрийн үйлчилгээний албан тушаалтны эрх зүйн байдлыг төрийн албаны тухай хуулийн зарчим үйлчлэх ёстой.

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор баталсан “Алсын хараа -2050” Монгол улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичгийн 1 дүгээр хавсралтын Зорилт 2.1. I үе шатны 3-т заасан “Суралцагчийн хөгжлийн хэрэгцээ, шаардлагыг хангасан, бүтээлч, чадварлаг багш, хүний нөөцөөр хангана”, Зорилт 5.4 I үе шатны 1-т “Чадахуйн зарчимд суурилсан, мэргэшсэн төрийн алба төлөвшсөн байна”, 2-т “Сонгуулийн үр дүнгээс үл хамааран төрийн албан хаагч тогтвортой ажиллах нөхцөл бүрдэж, төрийн албаны шатлан дэвшүүлэх тогтолцоо боловсронгуй болсон байна” тусгасан.

Үүний дагуу Улсын Их хурлаас үүнтэй уялдуулан 2021-2030 онд энэхүү хөгжлийн бодлогын хүрээд хууль батлан гаргах, шинэчлэн найруулах, нэмэлт өөрчлөлт оруулах зайлшгүй шаардлага бий болж байна.

1.2. Тухайн асуудлаар эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөж буй этгээдүүд

Одоогийн үйлчилж байгаа Боловсролын тухай хуульд Монгол Улсад бүртгэлтэй, аж ахуй эрхэлж байгаа ашгийн төлөө болон ашгийн төлөө бус хуулийн этгээд, хувь хүн, Төрийн захиргааны байгууллага буюу Засгийн газрын агентлаг,

аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн нутгийн захиргааны байгууллагууд болон аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн төлөөлөгчдийн хурал хамаарч байна.

Боловсролын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулснаар сум, дүүргийн засаг дарга Захиргааны ерөнхий хуулийн 5 дугаар зүйлд заасан Захиргааны байгууллага бөгөөд хуулийн үйлчлэлд хамааруулна.

Эдгээр байгууллага, түүний албан тушаалтнууд Монгол Улсын Өрсөлдөөний тухай хууль тогтоомжийг мөрдөх бөгөөд тэдгээрийн эрх, ашиг сонирхол шууд хөндөгдөхгүй.

1.3. Тухайн асуудал үүссэн шалтгаан, нөхцөл

Тандан судлах ажлын хүрээнд боловсролын салбарын хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхэд гарч буй саад, бэрхшээлийг тус тус судалж, сургуулийн удирдлага, багш нарын төлөөллийн дунд хэлэлцүүлэг зохион байгууллаа.

Иймээс судалгааны дүнг үндэслэж, Боловсролын тухай хуулийг Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хуульд, практик, дээр дурдсан бэрхшээлүүдэд тулгуурлаж хуулийг шинэчлэх зайлшгүй шаардлагатай байна гэж үзлээ.

ХОЁР. Асуудлыг шийдвэрлэх зорилго

2.1. Гол зорилго, зорилт

Энэхүү үнэлгээний тайлангийн нэгд заасан асуудлыг шийдвэрлэх хэрэгцээ шаардлага урган гарч байгаатай холбогдуулан Аргачлалын 4-т заасны дагуу асуудлыг шийдвэрлэх ерөнхий зорилгыг дараах байдлаар тодорхойлж байна.

Зорилт:

1. Боловсролын салбарын эрх зүйн зохицуулалтыг нийгмийн хэрэгцээ, шаардлага болон нийгмийн харилцаанд үүсч болох улс төрийн ашиг сонирхлын зөрчил урьдчилан сэргийлэх, боловсролын асуудал эрхэлсэн байгууллага чадваржих, бие даан үйл ажиллагаа явуулах эрх зүйн орчин бэхжүүлнэ.

2. Боловсролын тухай хуулийн зохицуулалтыг Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хуулийн агуулга, зарчимд нийцүүлэн уялдуулах.

ГУРАВ. Асуудлыг зохицуулах хувилбарууд, тэдгээрийн харьцуулалт

3.1. Асуудлыг зохицуулах хувилбарууд

Энэхүү үнэлгээний тайлангийн Нэгд заасан асуудлыг шийдвэрлэх боломжтой хувилбаруудыг тогтоож, Аргачлалын 5-д заасны дагуу “зорилгод хүрэх байдал” буюу Боловсролын салбарын төрийн байгууллагын албан хаагчдын хууль зүй, эдийн засаг, нийгэм, улс төрийн зэрэг баталгааг манай улсын эдийн засгийн өнөөгийн нөхцөл байдалд нийцүүлж, чиг үүргээ хууль ёсны дагуу хэрэгжүүлэх нөхцөл бололцоог сайжруулах, хуулиар зохицуулаагүй харилцааг зохицуулах, хуулийн оновчгүй зохицуулалтаас үүдэлтэй бэрхшээлийг арилгах зорилгоор шийдлийг

сонгох хувилбарыг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 25 дугаар зүйлийн 25.1.3 дахь хэсэг, Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлалд тус тус заасны дагуу Боловсролын тухай хуулийг нэмэлт, өөрчлөлт боловсруулах шаардлагатай гэж үзэж байна.

Асуудалд дүн шинжилгээ хийх явцад хуулийг нэмэлт, өөрчлөлт оруулахгүйгээр асуудлыг шийдвэрлэх гарцуудын талаар тодорхой судалгаанууд хийгдсэн.

- “Тэг” хувилбар буюу нэмэлт өөрчлөлт оруулахаас татгалзах. Энэ тохиолдолд өнөөгийн мөрдөж буй эрх зүйн зохицуулалтын хүрээнд ажиллахыг ойлгох бөгөөд одоогийн мөрдөж буй хуулийн зарим заалт хэрэгжихэд бусад хуультай зөрчилдөх, хэрэгжүүлэхэд хүндрэлтэй байгаа ба боловсролын асуудал эрхэлсэн төрийн байгууллагын эрх зүйн чадамж, өнөөгийн нийгмийн нөхцөл байдалд нийцээгүй, сургууль, цэцэрлэгийн тогтвортой үйл ажиллагаа явуулах орчинг сайжруулах боломжгүй, хуулийн зохицуулалтын хийдэл, зөрчилдөөн хэвээр байна. Хуулийн хэрэгжилт зөрчилдөөнтэй байгаа нь боловсролын орчин, улмаар Монгол улсын суурь боловсрол, хүмүүжилд сөргөөр нөлөөлж байна.
- Хэвлэл мэдээлэл болон бусад арга хэрэгслээр дамжуулан олон нийтийг соён гэгээрүүлэх. Одоогийн мөрдөж буй Боловсролын тухай хууль нь хэвлэл мэдээллээр хэрэгсэл, болон бусад хэрэгслээр авах боломжтой боловч ерөнхий боловсролын сургууль, цэцэрлэгийн удирдлага, үйл ажиллагааг сайжруулах хараат бус байх зохицуулалт хандах боломжгүй байна.
- Зах зээлийн механизмаар төрөөс зохицуулалт хийх. Боловсролын үйл ажиллагааны зах зээлийн механизмын дагуу явагдах боломжгүй бөгөөд Монгол Улсын Үндсэн хуулт болон бусад хуулиар боловсрол олгох үйл ажиллагаа төр хариуцах зохицуулалттай. Хэдий хувийн хэвшлийн сургуулийн үйл ажиллагааг хуулиар нээлттэй олгосон боловч төрийн болон орон нутгийн өмчийн сургууль, цэцэрлэгт хуулийн зохицуулалт оруулах зайлшгүй шаардлагатай юм.
  - Төрөөс санхүүгийн интервенц хийх. Төрөөс санхүүгийн интервенц хийх буюу шууд мөнгөн хэлбэрийн дэмжлэг үзүүлэх аргаар зохицуулах боломжгүй юм.
- Төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлээр тодорхой чиг үүргийг гүйцэтгүүлэх. Монгол улсын Засгийн газрын тухай хуульд “Засгийн газар нь төрийн гүйцэтгэх байгууллагын тодорхой чиг үүргийг холбогдох хууль, түүнд үндэслэсэн Засгийн газрын шийдвэр, гэрээний үндсэн дээр Засгийн газрын бус байгууллагад хариуцуулан гүйцэтгүүлж болно...” гэж заасан байдаг боловч зах зээлийн төрийн болон орон нутгийн өмчийн ерөнхий боловсролын сургууль, цэцэрлэгийг орхигдуулж болохгүй юм.

- Захиргааны шийдвэр гаргах. Боловсролын байгууллагын дотоод үйл ажиллагаа өөрийн өвөрмөц онцлог бүхий олон талт харилцаа юм. Үүний дагуу боловсролын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага тухайн салбарын асуудлыг шийдвэрлэх, сайжруулах үүднээс тухайн байгууллагын удирдах албан тушаалтныг томилох,чөлөөлөх нь илүү үр дүнтэй юм.
- Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах. Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 5.1-т заасны дагуу хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн төсөл боловсруулан хууль тогтоомжийн хоорондын уялдаа холбоо, хоорондын зөрчилдөөнийг арилгах зорилгоор хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах замаар шийдвэрлэх боломжтой юм.

3.2. Зохицуулалтын хувилбаруудын эерэг болон сөрөг талыг харьцуулсан тухай

Зорилгод хүрэх байдал: Зорилгод хүрэх байдлыг өмнө хийгдсэн судалгаа, санал асуулга, ашиг сонирхол нь хөндөгдөж байгаа этгээдүүд болон салбарын мэргэжилтнүүдийн санал зэргийг үндэслэн тодорхойллоо.

Боловсролын асуудал эрхэлсэн байгууллага чадавхжуулж, бие даан үйл ажиллагаа явуулах эрх зүйн орчин бүрдэнэ.

Боловсролын тухай хууль, Төрийн албаны тухай хуультай нийцүүлэн практикт хэрэгжих, боловсролын салбарт хараат бус үйл ажиллагаа явуулах нөхцөлийг бүрдүүлэхэд төрийн байгууллагуудын чиг үүргийн уялдаа холбоо тодорхой болно гэж үзэж байна.

Зардал, үр өгөөжийн харьцаа: Боловсролын тухай хуулийг нэмэлт, өөрчлөлтийг батлуулснаар сум, дүүргийн Засаг даргын бүрэн эрх боловсролын асуудал эрхэлсэн төрийн байгууллагын бүрэн эрхэд шилжих тул бүтцийн өөрчлөлтийн зардал шаардагдахгүй.

Боловсролын тухай хуулийн нэмэлт өөрчлөлтийг хэрэгжүүлснээр ерөнхий боловсролын сургуулийн захирал, цэцэрлэгийн эрхлэгчийн сонгон шалгаруулалт өөрчлөлт орохгүй тул захиргааны ачаалал, зардал гарахгүй болно.

3.3. Хамгийн үр дүнтэй хувилбарын тухай

Энэхүү тандан судалгааг хийх явцад зохицуулалтын нэг л хувилбар буюу хууль тогтоомжийн төслийг боловсруулах хувилбарыг сонгон авсан болно. Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 5.1-т заасны дагуу хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн төсөл боловсруулан хууль тогтоомжийн хоорондын уялдаа холбоо, хоорондын зөрчилдөөнийг арилгах зорилгоор хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах замаар шийдвэрлэх боломжтой үзсэн. Учир нь Боловсролын тухай хуулийн зарим заалт нь Монгол Улсын Үндсэн хуультай агуулга зарчим, Төрийн албаны тухай хуультай зөрчилдсөн мөн нийгмийн хэрэгцээ шаардлагад тулгуурлаж буй учир хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах нь илүү үр өгөөжтэй нь харагдаж байна.

ДӨРӨВ. Зохицуулалтын хувилбарын үр нөлөөний талаар

Аргачлалын 5.5-т заасны дагуу хуулийн төсөл боловсруулах нэг хувилбарыг сонгосон ба үүнтэй холбогдуулан сонгосон нэг хувилбарын үр нөлөөг Аргачлалын 6-д заасны дагуу ерөнхий асуултуудад хариулах замаар дүгнэлтийг нэгтгэн гаргалаа.

4.1. Хүний эрх, нийгэм, эдийн засаг, байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө

4.1.1. Хүний эрхэд үзүүлэх үр нөлөө

Монгол улсын Үндсэн”, Арван зургадугаар зүйлийн 4-т “ажил мэргэжлээ чөлөөтэй сонгох, хөдөлмөрийн аятай нөхцөлөөр хангуулах, цалин хөлс авах, амрах, хувийн аж ахуй эрхлэх эрхтэй. Хэнийг ч хууль бусаар албадан хөдөлмөрлүүлж болохгүй” дагуу уялдуулан боловсруулав.

Тухайлбал хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн агуулгад төрийн албаны сонгон шалгаруултад тэнцсэн хүнийг өөр захиргааны байгууллага томилох эсэх асуудалд шийдвэр гаргаж буй нь тухайн этгээдийн эрхийг хөндөж буй хэрэг юм.

Хуулийн төсөл боловсруулах хувилбар нь хүний эрхийн суурь зарчмуудад нийцэж байгаа нь Аргачлалын 6.2-т заасан хүний эрхэд үзүүлэх үр нөлөөний суурь асуултын хариулт /Хавсралт хүснэгт 1/-аас харагдаж байна.

4.1.2. Эдийн засагт үзүүлэх үр нөлөө

Улсын төсөвт өөрчлөлт орохгүй бөгөөд бусад захиргааны байгууллага хуулийн этгээдэд ачаалал үүсгэхгүй нь Аргачлалын 6.2-т заасан эдийн засагт үзүүлэх үр нөлөөний суурь асуултын хариулт /Хавсралт хүснэгт 2/-оос харагдаж байна.

4.1.3. Нийгэмд үзүүлэх үр нөлөө

Хуулийн төсөл боловсруулах хувилбарын хувьд Аргачлалын 6.2-т заасан нийгэмд үзүүлэх үр нөлөөний суурь асуултын хариулт /Хавсралт хүснэгт 3/-аас харахад нийгэмд үзүүлэх ямар нэг сөрөг үр нөлөө байхгүй ба төрийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжид эерэгээр нөлөөлөхөөр байна.

4.1.4. Байгаль орчинд үзүүлэх нөлөө

Аргачлалын 6.2-т заасан байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөөний суурь асуултын хариулт /Хавсралт-4/-аас харахад хуулийн төсөл боловсруулах хувилбар нь байгаль орчинд ямар нэгэн шууд болон шууд бус сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй байна.

4.2. Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ, бусад хууль тогтоомжтой нийцэж байгаа эсэх талаар

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн зарчим, зохицуулалтын хүрээнд нийцүүлэн хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн төсөл боловсруулагдсан болно. Мөн хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн хуулийн төсөл нь төрийн албаны суурь зохицуулах харилцаа бөгөөд Төрийн албаны хуулийн зарчимд тулгуурлан боловсруулсан.